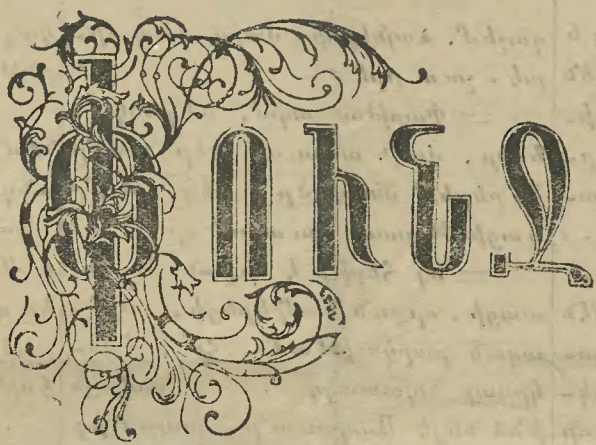

Պաշտօն—Բագար Եւսեփյէ խան վերի յարկ թիւ 16

○✻ حميار سوم آلا جاجيان ✻○

CONSTANTINOPLE

1863—1866—1902 ԱՊՐԻԼ 27

ԹՂԹԱԿՅՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆԶԻ

ԶԷՅԹՈՒՆ. 10 Ապրիլ 1902 : —

Աւասիկ այս նկատումները մասնաւորապէս Պատրիարքարանի ուղարկութեան, կ'առաջարկեմք՝ ժամառաւ տնօրինել ամէն կէն որ անհրաժեշտ են Արհեստանոցաց հաստատութեան համար, որոյ պէտքը նախ քան զամենայն զգայ նոյնինքն Պատրիարքարանը։ Անտարակայ եւթ թէ՛ Արհեստանոցաց հաստատութեան պէտքերուն գլխաւորը, էտկանը՝ հանրային վստահութիւնն է, և զոյսացնելու համար այս պէտքը՝ անհրաժեշտ հարկ է ելլէ ոչ ամէն շաբաթ, զմեծ ամիսներ անդառն մը նուէրնուն մուտքն յալանէ, յանունն է, և ծախուց մասն՝ մանրամասնաբար հրապարակել, նորկալմուելիք հակող մատակարարող յանձնաժողովին բոլոր անդամոյց կամ՝ զմեծ այդ յանձնաժողովոյ զանձնակալին ու համարակալին ստորագրութեամբ։ Ինչպէս նաեւ անհրաժեշտ հարկ է բնաւ աշտուածիւն չընել զեղծ կիրառութեանց համար, և ընդունել զմեծ գնումները ծածկելով՝ հանրային վստահութիւնը կը նուազի, և մինչև իսկ կը խաղաղուի, և վրաս կարեւոր հաստատութեանց՝ որոյ զոյգութեան ու յարատեւութեան էական տարրն է հանրային վստահութիւնը, և ա՛յլ պիտի ըլլայ նոր հաստատուելիք Արհեստանոցաց համար ա՛յ :

— Ես չմի թողալ որ չորս կա-
նուկներ հետքեր չեն թողնում, բայց քանի
որ այդ քան մտադրանքներով մեջ
ես, դեցուք թե գալիս, 4-3 ա-
յլիս կրնամք քաղաքի մինչև որ վե-
ադառնանք, ունեցածներս չառ չառ
մինչև Ծնունդ կ'երթայ . . . »

Կերական օր մ'է, Ս. Աստուած
ածնի ժանքին համար «Պաղի»,
իտի հանդանակուի, Ս. Պատա-
պի տանն, ճաշոց գիրքի ըն-
կերցովն յետոյ Տէր պապան ժո-
ղովրդին կը դառնայ, էլիշեցնէ
արեւկան սովորութիւնը և կը յոր-
սէ զամեն մասնակից լինել նը-
իրատուութեան ժողովորդն ան-

Ս.յն օրէն յետոյ լեզապատառ
տառն ստէպ փայաճհերուն օ
րը համբը կուտայ. ոչ սակա
ւեր անցած են, երկու 20 և 10
50) օր մնացած է Ասպատուրը
Երազաունարու, սակայն ապրիլ
Ժուարացաւ, և տակաւ անհրա
նէ կը դառնայ: 2 մուր իւր լիւր
ն ճիգը կը թափէ, գարնան մեր-

Իտրեկեհնդանի չարթու մէջ ենք.
Իրբիկ կայաւատին վերջին անգամ
ալ օծել կոկորդենին . յիսնօրեայ
ռակերութեան կը պատրաստուին.
Ին մը զանաւ ունեցողը կէսը մի-
ու իւրի կը հասցնէ , մէկը պը-
սկ մը կամ ո ե է կարատի մը կը
անի մաալաճառին , կամ պատանդ-
դնէ , կամ կը ծախէ ե փոխա-
ն միւս կ'առնէ . արիւ մը 2 զըշ-
ակաւով բաներու պայմանաւ կառ-
դարձեալ ուրիւ մէկը մաա-
լործներու խանութներէ « Աստու-
ն համար » կը հաւաքէ . վերջա-
ն իւրաքանչիւր ոք ինչ կրնէ կը-
իւր ընտանիքին հետ մէջով
օժքէ մ'ուտելու հնարքը կը
անէ : Բայց մեր Մառիկ անան
կի վրայ մտածած չունի երբէք .
չ պիտի ընէ միւսն , առանց հա-
ն , առանց ձաւարի , ե առանց
ակի ու նոյն իսկ աղի , ամէն ալ
լաւած են : Մահտերի Արթինն

ալ գլխավորապես դուռը փակած է ի սպառ, ճեղքերը 120 դրոշման շառ, և զայն առանձնապես վերաբերում է ի վերջին, և ինչ թույլ է, ան ալ սեր մեջը կ'ընէ, ճերմակը դուռը, երեք տարիէ ի վեր ուրիշին առակը բանեցնելով՝ օրը կ'անցընէ, և արդէն 600 դրոշմ մէջը անապատ անգամ հաճի կառուցելուն կը դիմէ, մի քանի գըրբի ցորեն կամ կորեկ կ'ուզէ, 1 ինչ 1 1/2 տալու պայմանաւ, անկէ ալ յոյս չկայ, ճեղքունայն կը վերադառնայ:

Եղիսարեթ՝ հիւանդութենէն նոր աչքը բացած՝ ուտելիք կը փնտռէ, դրացիներէն մին քաղաքը մը քաղաքէն ապուր բերած է, բայց աղջիկը զայն չուտեր, հերիսա կուզէ . . . :

Ապուրը տղան կ'ուտէ, հօրը պարանը մէջը կը կապէ, դուռը ցնցելէն ալ յօտոյ մը կը գտնէ, հազարէն, փշալէն Գարու-Չալիճի ճամբան ձեռք կ'առնու շալակ մը փայտ բերելու համար, բայց այդ մէկ շալակ յաղթէ քան թէ փայտը, այնքան քաղաք է որ 2 շալակ չոր փայտ պէտք է զայն այրելու համար: Վաղիմ յօտոյով ձեռքը զարկեր է, բայց բարեբաղդ գարար վերքը շատ թեթեւ է:

Օգիւրը տակաւ մեղմանալ կըսկըսին, երկնից կապոյտն այժմ աւելի գեղեցիկ, աւելի հրապուրելի է, ամիսներով անախտ ու խոտոտ կերպարանք մ'առնենալէ յետոյ: Արեգակը կուտայ՝ սրահ մը նախախնամութեան գերը կատարելով՝ կրակ ու վերանկ չունեցող թշուառ ընտանիքներու համար, և տաքուկ ու կենսատու ճառագայթ մ'ալ մեր Սառիկ անայի տան պատի ճեղքուածքէն ներս կ'ուղարկէ: Այս այն օրն է տարւոյն մէջ, որ երկիրը գերիկն կը գերազանցէ պայծառութեամբ: Համարաբար ձիւնը անմահ ցորցումը ու բուսայ փողովմամբ անխախտ լուսաւորութիւն մը յառաջ բերելով՝ երկրէն կապոյտն գեղեցիկ ու պայծառութիւնը կը նստանայ:

Օգը մեղմացաւ, ըսինք, ձիւնն ամենուրեք հալել կ'սկսի, և այդ հալած ձիւններու ներքեւէն իսկ գարունը կը հոտի. բայց գարունն ալ ներքեւէն մի նոր տեսակ կը բերէ իւր հետ խեղճ ընտանիքին. տանիքին ձիւնը պիտուած չէր. կը հալի ու տունն ամէն տեղ կը կաթիլ, այնպէս որ ամէն ձեռք տեղ չմար չոր: Ահա ճիշդ այդ գիշերը հարաւ ծննդաբերութեան երկունքի կը բռնուի, և երկու զաւակ կը ծնի թշուառութեան գոգը: Դրացիները կը հաւաքուին ծննդաբեր կնոջ անկողնոյն շուրջը, քանի մը փայտ կը բերեն, կրակ կը վառեն: Եղիսարեթին կեսուրը և Վաղիմին ալ զորքանչ շնորհաւորութեան կուգան, մին լական մը հալիստայ, միւսը բրնձապուր բերած են, նուրածիններուն ալ երկերով կանգուն տպածոյ: Չարմին խաթմար չէ մոռցած նաև իւր որդւոյն նշանածը ուրախացնել: Յատ աղբյուր մատանի և կարմիր փայտուն մը բերած է Եղիսարեթին, որ անոնի չապէս նիխեկն երեւոյ ձեռք կը պահէ՝ ամէնպէս այտերը կաս կարմիր կրակ կարած:

Նորածին երկուորեակները, թըշուառութեան այդ երկու որդե-

գիւրք, այն ինչ լոյս կը տեսնեն, և ահա առաջին օրէն կը ճաշակեն թշուառութեան գառն միտքը. իւրենց նքարած մօր ստիւքը կը զըլանայ իրենց կենաց հեղուկը, շաւրունակ կը ճչեն ու կը ճչեն . . . անմեղ փոքրիկներ:

Քանի աշուն մտած ենք, ամէն կիրակի աղքատի մը համար ծանուցում կ'ընեն եկեղեցին. «Պաշտօնը կը պարտաւորեն կամ քահանայ մը և կամ ժամկոչը տուն տուն կը պտրտին զահար կը հաւաքեն Սառիկ անա ևս շատ անգամ մասնակցած է անոնց, չինայելով իւր ունեցածը, բայց այս անգամ կարգըն իրն է ալ՝ գլխավորապես ու արդարահասակաց առարկայ լինելու ամբողջ թաղին մէջ: 16 դրոշմ և 8 գրիւ ցորեն ու ձաւար բերաւ ժամկոչը:

Օրերը կ'անցնեն: Չատիկը մատցած է: Գարուն է, երկինք համակ կապոյտ են, երկիրն համակ կանաչ: Օր մը յանկարծ «Փայտաճիւղները կուգան» ձայն մը մեծ յուզում ու չիթթութիւն կը հանէ Ասպատուրը: Երբ քան թէ թաղին մէջ, ուրախութիւն և երկիւղ միանգամայն կը տրեւն սիրտերուն: Մարաշ եկած են, կ'ըսուի թէ դուռն մը պակասած է անանցով, ընկերներէն մին հոգին յանձնած են: Սառիկ անա և իւր նուն կը լսեն զայդ, կը յիշեն չարահամբոյր երազը, աշտիւտ կ'ըլլան . . . :

Խեղճ մայրը Միկէղիւսին քով կը վազէ, ան լուր չէ ունեցած. Համբարձին կը կանչէ, ան ալ չեղաւ. Իսիկինց Սարգիսը Մարաշէ նոր եկած է, աղջիկը քովը կը վազէ . . . , և մինչ այս մինչ այն, Ասպատուրը սանդուղին գլուխը կ'ընէ, Վաղիմ կը վազէ. «Տառա (Հայրիկ), ինձի ինչ բերի» աղջիկը չորս կողմը կը պտրտի, իսկ մայրն ուրախութենէն կուլայ: Ասպատուրը ինքն ալ խառնաչիւթ երանքներ տեսած էր, կը վախճար, սանդուղին երկու ժամանակ սկսեալ կը արտիէր . . . , կ'ուզէր և կը մոտոճէր վայրկեան մը յետոյ լսել տղան, ուտիւր և շատ ծանր կ'ընէր. «Գիտէ իր սիրելիներէն մը պիտուած պիտի տեսնէ . . . , և երբ ամբողջ կը գտնէ, մահաւանդ երկու ձագուկ ալ աւելցած, ալ անաւան կ'ըլլայ իր ուրախութիւնն:

Ասպատուրին ընտանիքն որքան ներքեւէն տառապանք կրած էր, իրեն գործն ալ նոյնքան յաշու գացած էր. ընկերներէն և ոչ մին իրեն չափ ստակ կրցաւ շահիլ. երկու հարիւր դրոշմոյ զգեստներէն առած է Մարաշէ, և 3 ոսկի օսմանեան ալ ստակ բերած է: Դրացիք ու աղբակները կը հաւաքուին, կը բարեւեն ինքնակցութիւնը կը յայտնեն. ժամանակ չանցիր, նորեկը վարէն կը կանչուի, որ անմիջապէս վար կ'ընէ:

— Օ՜, հալար բարով եկած ես, ինչպէս ես, Աստուած գիտէ. շատ ուրախացայ լսելով որ բաւական ստակ անցեր է ձեռքդ: Ինձի խաղճիկ մ'այս անգամ չնորհըրէ՛ . . . : Փարթոս աղան է, 150ը կը պահանջէ, Ասպատուր ոսկի մը կը հանէ կուտայ, և «Ներքեւէք, մնացածն ալ կուտամ» . . . — Ո՛չ, բարեկամ, մէկ փարա պակաս չեմ առնիր, հիմա ալ եթէ չտաս, ե՛րբ պիտի տաս . . . , կա-

ղաւթմ, ձայներնիս մարդ թալ չըլլէ. շուտ ըրէ:

— Փարթոս աղա, անկողնուդ երկր, վաղն առաւօտ ձեր տունը կը բերեմ մնացածը, քեզ համար գացի Փայտա, հաւատա՛ որ . . .

— Ալ հերիք է որքան հաւատացի, որքան համբերեցի, յարեց աղան բարկութեամբ, հը՛, հասկըցայ նպատակդ . . . , սակայն ինձ նայէ Ասպատուր, խաղճիկը դաշիմ ալ . . .

— Ամա՛ն աղա, կ'աղաչեմ ինչու . . .

— Երկայն բարակ քեզ մտիկ ընելու ժամանակ չունիմ, աղքատը նամուս չունենար արդէն . . . մէկ խօսքով այդ մնացածը հիմա կը հանես կուտա՞ն թէ . . .

— Ինչպէ՛ս անաստուած մարդ ես, չիտակն ըսել պիտի տաս. մանրը ստակ չունիմ, եթէ ոչ՝ այս քան թիթու երեսդ . . .

— Ի՛նչ ունիս, հանէ նայիմ, ես կ'արեմ. Ասպատուր ոսկի մ'ալ կուտայ, 104 դրոշմ ետ կ'առնէ, սանդուղին վեր կ'ընէ. և ահա մէկըն ալ կ'առնէ. Բարեւ, բարեկեցած ես, ի՛նչպէս, հանգիստ դացի եկամք: Հա՛, աչքդ ըսց, հաւգ կենդանացաւ:

— Մնացական զենեկ տուինք մանչիկն անունը, իսկ աղջկանը՝ Հաթիւն. ըսաւ անդիւն պառաւ:

— Իրա՞ւ, ես Միրուն կարծեցի, լուսահոգի բարեկամս անունը: Ի՛նչ կ'ընէ, չնորհաւոր ըլլայ. Տէրը անոր հայրն ու մայրը ողջ պահէ:» Եւ Ասպատուրին դառնալով. «Տառա՛ տառա՛ ի՛նչպէս ես, բաւական բանեցար. կամենամ կուր ըսելու բայց Մարաշ ստակ պիտի զրկեմ վաղը, հաշիւդ մաքրէ, շատ չնորհակալ կ'ըլլամ:

— Ի՛նչ է հաշիւս, կ'ըսէ Ասպատուր. վաղը խառնութեմ կուգամ տէֆթերը կը նայիս, քանի զրդ որ եղած է, կը վճարեմ, ի՛նչ պիտի ըսեմ, ես պարտքիս գերին եմ:

— Տէֆթերը քովս է, նայէ եթէ կարգալ գիտես. 120 դրոշ է ճիշդ . . .

«Բարեկեցած ես Ասպատուր ուղբար, մէր մնացիր ճանրմ, աչքերնիս թաւա . . . , սա մի քանի փարան կուտա՞ն, մայրդ ցարդ ըսած ըլլալու է քեզ անշուշտ:

— Ինչի՞ փարա է, կը հարցնէ Ասպատուր:

— Մայրդ եկաւ օր մը, նկը մնացած էր, 21 դրոշի բան տուի, ահա իրեն հարցուր, հիմա ալ եթէ ներքեւէն չունենայի, չէի ուզեր, ինչքեմ չնորհըրէ՛:

Ասպատուր կը հանէ 21 դրոշ անոր կուտայ, մնացած 83ն ալ Մահաբի Արթիւնին և. «Ոսկի մը մնաց, ան ալ եթէ նոյն իսկ հոգիս առնող հրեշտակը գայ, չեմ կրնար ստլ. ահա տունը ուտելիք անունով բան չէ մնացած, գետի՛նքն ու առատագրը կայ միայն իսկ քեզ մնացած պարտքս ալ վերջը կուտամ. » կ'ըսէ և ձեռքէն տղա տեղու համար սանդուղին կ'ընէ կ'ըրթայ:

ԹՎԹԱԿԻՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս շաբթու Կրօնական Ժողով, Նախագիւյ յանձնաժողով, Խառն Ժողով՝ չլրացան Նիստ ընել անդամաց մեծ մասին բացակայութեան պատճառաւ, և երէկ միայն Փա-

ղաքական Ժողովականայ ունեւր ընթացիկ խնդիրներով զբաղեցան: Գոհարիւրեմը կը ծանուցանեմք թէ՛ Փաղաքական Ժողովոյ անդամ Վսեմ: Գարբիէլ Էֆէնտի Նորատունկեան՝ որ ժամանակէ մը ի վեր բժշկական խնամոց ներքե կը գտնուէր, ապաքինած կազդուրած ըլլալով՝ այս շաբթու սկսաւ երթալ Բ. Գուռը պաշտօնավարը:

— Պետական Խորհրդոյ և աղբային Փաղաքական Ժողովոյ անդամ Իլիաս Էֆէնտի Չայեան՝ որ ժամանակէ մ'ի վեր անկողնոյ կը ծառայէր, անցեալ կիրակէ առաւօտ մահկանացուն կնքեց, և հետեւեալ օրը Մաքրի գիւղի եկեղեցւոյ մէջ կատարուեցաւ յուղարկութեան հանգէսը՝ վայելուչ շքով: 1840 ին ծնած էր: 40 տարիէ ի վեր կը ծառայէր պետութեան՝ զանալան պաշտօններով, և յաճախ ամառ ունեցած էր աղբային խորհրդոյ ու Ժողովոյ մէջ: Բարձրացած էր մինչև Ուլայի առաջին աստիճան, և առաջին աստիճանի Օսմանիյէ ու Մէճիտիյէ պատուաւանդանքներով և օտար չքանչանքներով մեծարուած է:

— Ամեն Ս. Պատրիարքը Ուսումնական Խորհրդոյ գրքեր պատուիրեք է՝ աղբային վարժարանայ մէջ յոյն լեզուի ուսման համար ալ ինստիտուտին, և քանի մը ուշիմ սղայ Թէնէրի, յոյն վարժարանը զըրկելու համար բանակցիլ:

— Առաջադարձի բարեկամայ աղբայնոց Երիտասարդաց Ընկերութիւնը՝ Ժողովարանին մէջ նուազահանգէս մը կատարեք է՝ ետեւեալէն Հիւանդանոցի ինստիտուտին: Յիշեալ ընկերութիւնը ուրիշ անգամ ալ այսպիսի բարեգործական գործի գործ մը կատարած է անխաղաղար:

— Երրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ պատուաւանդանք տրուեցաւ Եւրաստիանոյ աղբային վանոց թաղաման Աճմեան Տ. Սարգիս վարդապետի:

— Պատրիարքարանը Եգիպտոսի Հայոց Առաջնորդէն իմանալով որ՝ Աղբայնոցիւ շնորհաբեր թաղական Խորհրդոյ անդամք կը հրաժարին, և թէ՛ անոնց ընտրութեան կառավարիչէմ արդէն գլխավոր գահութիւններ կան, — գրեւ է Առաջնորդին որ իրեն չեղեալ համարի այդ ընտրութիւնը, և առաջնորդական թաղական Խորհրդոյ մը կազմէ՝ Պօղոս Կապար փաշայի նախագահութեամբ:

— Ամերիկայի Նիւ Եորք քաղաքի մէջ բնակեալ Բալուցի աղբայինք՝ հանգանակութեամբ 20 անգլիական ոսկի զրկեր են իրենց ծննդավայրի աղբային վարժարանայ համար: Այնթապի մէջ հաստատուեալ Բալուցի աղբային մ'ալ Սահակ աղա Պրոֆեսոր Բալուի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ նախընտրէ միտարանոյ ծաղկեցեղ շուրջաւ մը և ոսկեղօծեալ արծաթ խաչ մը, և անոր եղբայրն՝ Յովհաննէս աղա՝ ծննդավայրին մէջ սեպհական ուսմանը մէջը վարժարանայ համար կուտակել առաջադրեք է:

ԹՎԹԱԿԻՅ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բաղձր. մեծ Եպարքոսին նախագահութեամբ, երկուական առաւելական հանրային ու մարքային նախարարներէ կազմեալ յանձնաժողովը՝ երկուական դոր-

ծառնութեանց վերաբերեալ ըրնուած խնդիրներն աւարտեք է:

— Օսմանեան դրամատան ընդհանուր տնօրէն Սըր Համիլթըն Լանկ՝ Լոնտոնէ մոյլաքաղաքս վերադարձաւ ամուսնոյն հետ:

— Յոյն լրագիր մը գրեւ է թէ՛ Սաղըզ կղզին մէջ գիւղացի մը հողը փորելու տեսն 2000 հատ օսմանեան հինգ յիւսնոց գտեր է:

— Երեքարթի Պալատի պուլար եկեղեցւոյ մէջ կատարուեցաւ պուլարաց Էկլարք Տ. Եօսէֆի աթուակալութեան 23 ամեայ տարեգարձի հանգէսը եկեղեցին զարգարած էր գաղմկներով: Էկլարքը հանգիստաւոր Պատարագ մատուցե՛ բարձրաստիճան եկեղեցականներէ շրջապատեալ է ներկայ էին Պալատիայէ յատկապէս կառավարականները, մայրաքաղաքիս մէջ բնակեալ պուլարք՝ ընտանեօք, պուլար գործակատորը, կրօնական վարժարանի ուսուցիչք ու ուսանողք, և բազմաթիւն Ժողովարանէ: Ժամկեղութեան աւարտմէն ետքը, Էկլարքն ուղարկի Օրթոգիւլ գնաց, և կէսօրէն ետքը ընդունեց շնորհաւորական այցելութիւնները: Ուղերձներ կարգացուցան, և պատշաճ պատասխաններ տուաւ Էկլարքն, որ Օսմանիյէ ակադեմիոս պատուանշանը կը կրէր: Մեր Պատրիարքարանի կողմանէ ներկայ գտնուեցան Կրօնական Ժողովոյ աստիճանաւոր Սըր Կալանը և այլք:

— Պարագ Եսաք ակադեմիոս սուր մը ընտանք է՝ Մէքքէի Էմիր Ալիսիւր-Բէֆիդ փաշայի:

— Գահրէի Թէֆիկիյէ թաղի մէջ Մեղքեան Էֆէնտի ծխախաւի գործարանին մէջ հրդեհ պատահեր, և մեծ վնաս եղեր է:

— Գարթալի մէջ այգետէր Աւրամ Մովթաֆեան անուն երիտասարդ մը՝ անցեալ կիրակէ՝ առաւօտ ընթացիկով սպաննիւ է ինքզինքը, թուգթ մը թողով՝ որուն վրայ գրած է եղեր թէ ինքնասպանութիւն հարկ եղաւ, և ոչ ոք պատասխանատու չէ: Պատճառը չքաւորութիւն չկարծուիր, որովհետեւ բաւական բարեկեցիկ վիճակ ունի եղեր:

— Մշայ մէջ Մովթաֆ ակադեմիոս պատճառ եղող Արգար՝ հնգամեայ տաժանախիւր լուսաւորութեան դատաւարուէր է:

— Բաթուլիյէ թաղի մէջ Բէթթոշ անուն մեկուն 13 օրուան կ'ընէ Չօյ անուն, գիշերը ամառին ի բուն եղած ատեն, կաշինով անոր գլխուն ու երեսներուն զարկեր՝ սպաննիր, և ոճիրը խառնութեան լուսաւոր է:

— Սինէմ գիւղի մէջ՝ Մանիո անուն յոյն կին մը ինքզինքը հող նետեր, և զուկին ու քրոջը աղաքակները լսելով ստիկանք՝ հասեր հաներ են հօրէն, մարած է Հիւանդ է եղեր այս կինը:

— Աթէնքէ Լոնտոնի Սթանտարտ լրագրի հետագրեր են թէ՛ օսմանեան զինուորական պաշտօնէից բաւան միջնակարգ շնորհիւ, Բաթլիի ամէն կողմը կատարեալ անգործութիւն կը տիրէ:

— Օգոստ. Սովթանն իմանալով որ Միտիլիի վախճանեալ կառավարիչ Բէշիտ փաշայի ընտանիքը չքաւոր վիճակի մէջ կը գտնուի, հրամայեք է՝ տեղւոյն կառավարական անտուկէն 3000 դրոշ տալ այդ

ընտանեաց, և մայրաքաղաքս զըր-
կել :
— Վանէ կը ծանուցանեն թէ՛
Մարտի 17 ին գեանաշարժ պա-
տահելով՝ Զերմուկ գիւղի մէջ ժան-
տարմայի մը տունը փակ, մայրն
ու երկու դուստրը փախաւաց ներ-
քե մնացեր, և մէկը մեռեր է :
— Սըվասէ Ապրիլ 13 թուով
կը գրեն թէ՛ մօտերս Սըվասի մէջ
սաստ ձիւն տեղաց, սաստիկ ցուրտ
կըս, բայց երկու օր ետքը դար-
ձեալ բացուեցաւ գեղեցկացաւ օ-
ղը :

Պատասխան, Աստիճան Եւ Պաշտոն
— Սէլանիկի նահանգի ձուռաթի Պա-
շտոն գաւառակի գայմադամութիւնը
թաւանդաւ գաւառակի գայմադամ Ին-
սան պէյի : — Գօսուլայի նահանգի Բա-
լանդա գաւառակի գայմադամութիւն-
ը ձուռաթի Պաշտոնի գայմադամ Շէվ-
գի էֆէնտի : — Ականակու Օսմա-
նիկի գաւառակի մեծեպարքոսու-
թեան թիկնադաշտային ձէմալ փաշա-
նի : — Երրորդ աստիճանի Մէծիտի-
պահեատի լանակի թիկնադաշտային
Պաշտոն Ալէքսանդր էֆէնտի : — Ա-
ռալին աստիճանի Շէֆազաթի պատուա-
նշան՝ Աւստրիայ կայսեր թոռն Վին-
տըկրայ իշխանուհին : — Համարա-
կալութեան աստիճանի նախագահութիւ-
նը՝ Նոյն աստիճանի երկրորդ բաժնի նա-
խագահ Հիւրի էֆէնտի : — Ուլայի
երկրորդ աստիճանի երկրորդ պաշտոնա-
տան թարգմանութեան և թղթակցու-
թեան գեղանի երկրորդ սրբապետ Սա-
ղաթ Արմանակ էֆէնտի : — Առաջին
աստիճանի Մէծիտի՝ Երեսուցիկայ
ուսանական ընդհանուր հիւպատոս Պ.
Եագուլէֆի : — Երկրորդ աստիճանի
Օսմանի՝ Երեսուցիկայ ժամադարմա-
յից հրամանատար Ալի պէյի : — Ար-
ուստայի չըգրար՝ Պարսից Շահին
բօխի Պ. Շահյոյէի : — Առեւտրական
և Կանաչային շինուածոց նախարարու-
թեան օգնական կարգեցաւ իշխակա-
գործութեան զինանի աստիճան Մկրտիչ Է-
ֆէնտի Սինապոս, պաշտոնաւ որ ար-
դէն օգնական եղող Անճա ձէմալ պէյ
ալ շարունակէ իւր պաշտօնը : — Սիւ-
լէյմանիկի կառավարութիւնը՝ Բերդ-
լայի կառավարիչ Աստի իւլ կաթիֆ փա-
շայի : — Բերդլայի կառավարութե-
ան Սիւլէյմանիկի Ռէշիտ փաշա-
նի : — Պիթիլի նահանգի Աստուս գա-
ւառակի գայմադամութիւնը՝ Գուրգ
գաւառակի գայմադամ ձէվաթէ Է-
ֆէնտի : — Գուրգի գայմադամութե-
ան Սասունի գայմադամ Աստի իւլ
Գաւաթի էֆէնտի : — Աստիճանի նա-
խագահ Պաշտոն գաւառակի գայմադա-
մութիւնը՝ Հաճընի գայմադամի օգնա-
կան՝ Մէհմետ Ենվեր պէյի : — Սիւ-
լէյմանիկի աստիճանի վերաքննութեան
դատարանի անդամներն թորոսեան
Յովհաննէս էֆէնտի : — Հաճընի գայ-
մադամի օգնական կարգեցաւ՝ ներքին
գործոց նախարարութեան գեղանի
քարտուղար Մէհմետ Էմին պէյ : — Զոր-
քորդ աստիճանի Օսմանի՝ յէֆաթնէ
օսմանեան դրամատան մասնաձեւի
գերտնօրէն Շնորհքեան էֆէնտի :

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼԲ

Ռուսիոյ ելմտական նախարար-
ութեան պաշտօնական լիճակագրու-
թեան կ'իմացուի թէ՛ Ռուսիոյ մէջ
481,120 արտ կայ ծխախոտի համար,
և միջին հաշուով՝ 3 միլիոն 932 հա-
զար բուս ծխախոտ կ'արտադրեն :
— Ռուսիոյ ծխախոտի Բէֆի Մարտ
ամսոյ հասցիքը՝ 183 հազար լիւրա ե-
ղեր է :
— Ալիանա Ֆրանսիոյ ընկերութեան
ընդհանուր ժողովոյ մէջ, անցեալ կիւ-
րակէ, տեղեկութիւն տրուեց թէ՛
անցեալ տարի 960 լիւրա հասցիք, 304
լիւրա ծխախոտ եղած, 70 ոսկի գրեթե,
26 ոսկի գրական պիտոյից, և 457 ոս-
կի Կ.Պոլսոյ կրթական հաստատութեանց
տրուած է :
— Եգիպտոսի անցեալ տարի 15 մի-
լիոն 730 հազար լիւրայ արտադրութիւն,
և 15 միլիոն 245 հազար լիւրայի ներա-
ծութիւն ունեցեր է : Նախորդ տարւոյ
վիճակին հետ լրացողամամբ՝ ներածու-
թիւնը 1 միլիոն 133 հազար լիւրա ա-
ւելի եղեր է, իսկ արտադրութիւնը 1
միլիոն 36 հազար լիւրա պակաս :
— Պետրասպոլի աստիճանական ու
արհեստական լրացրէն կ'իմացուի թէ՛
Ռուսիոյ անցեալ տարի 729 միլիոն 565
հազար բուլղար արտադրութիւն, և 523
միլիոն 288 հազար բուլղարի ներածու-
թիւնը անցեալ է :
— Անգլիոյ կառավարութիւնը, Հա-
րաւ Ափրիկէի պատերազմին սկիզբէն
մինչև ցարդ՝ 5 միլիոն 575 միլիոն
ֆրանք ծախք ըրած է :
— Իգլիկի ու չըվակայի մէջ հաս-
տատուել արտադրական ընկերու-
թեանց գործակալ (չորեկէ), տարւոյս
սկիզբէն մինչև ամսոյս սկիզբը, 1600
անգլիական լիւրա վճարեր են :
— Անգլիոյ լոկալիզալ աշխարհի
հանքածուխին մէկ երրորդը կ'արտա-
դրէ :
— Հարաւային Ափրիկէի մէջ Պեթ-
ները, տարւոյս սկիզբէն մինչև նախորդ
ամսոյ վերջը, 5883 մարդ կորսնցուցե-
ր են մահուամբ, վիրաւորմամբ, գերու-
թեամբ ու անձնատուութեամբ :
— Ամերիկայի միլիարատնոցներէն
106 հոգի՝ տարին, 123 միլիոն 597 հա-
զար ֆրանք կարգաւորական տուրք կը
վճարեն : Այս գումարին վրայ ծանո-
թութիւն հրատարակած է Նիւ Եորքի
կարգաւորական տրոց վարչութիւնը : Ա-
մենէն աւելի տուրք վճարող Վան-
տըրպիլթի ընտանիքն է : 25 միլիոն
ֆրանքի չափ կը վճարէ . . . :
— Միացեալ Նահանգաց հանրա-
պետութիւնն ունի արդ 197 մարտա-
նուս, զանազան կարգերէ, մեծ ու
փոքր, բայց յատկապէս կարգեալ մաս-
նախմբի մը միջոցաւ քննուելի հաստատ-
ուել է թէ՛ պատերազմի ժամանակ
միայն 47 կը կրնայ օգտակար ըլլալ :

ԱՏԱԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Ռուսիոյ կայսրը հրամայեց
է վերաշինել Գերմանիոյ ու Աւս-
տրիոյ սահմանադիրաց վրայ գրա-
նուած բերդերն ու ամրութիւն-
ները :
— Իտալիոյ կառավարութիւնը
որոշեց է՝ փախուսածութեան գոր-
ծով զբաղուող արտօնութիւն տալ
կանաչ ալ :
— Անգլիոյ Լորտերու ժողովին
մէջ Լորտ Բըսըլ օրինական ծրա-
գրով մը առաջարկեց է՝ ամուսնա-
լուծման թղթաւորութիւն ընել, երբ
այս ու կրնա միաբանել ինքերէն :
Բայց այս առաջարկութիւնը մեր-
ժուել է գաւառական նախարարին
առաջարկութեանց վրայ :
— Հռոմէ կը հեռագրեն թէ՛
Բալդուին իշխանի գաւառի Պէպիթի

իշխանուհին ինքզինքը գետը նե-
տեր է, բայց հասեր ալատեր են :
Հեռագրին հաղորդած չէ պատճա-
ռը :
— Պէրկրատի մէջ՝ Աստուէս-
անուն ռուսմանիացի ռուսնոց մը
թուանաւորելով սպաններ է իւր հայ-
րեն ու մայրն, բայց գետ յայտնը-
ուած չէ պատճառը :
— Ամերիկայի Թէքսաս նահան-
գի մէջ Նիլսոնի գիւղը՝ գրեթէ
բոլորովին աւերակ դարձեր է ուժ-
գին փոթորիկ մը, և 3 հոգի մե-
ռեր ու 40 հոգի վիրաւորուել են :
Այդ նահանգի մէջ բազմաթիւ գոր-
ծարանք փակուել, և այս պատ-
ճառաւ շատ գործաւորք անգործ
մնացեր են :
— Բէլճիայի հիւլին հիւպատոսը
մեռեր է, 2 միլիոն ֆրանք թող-
լով, պայմանաւ որ՝ կնոջը մահուա-
նէն ետքը այդ հարստութեան կէ-
սը Մանասթըրի Գօղանա գիւղա-
քաղաքի, և կէսը՝ Բէլճիայի ու Ա-
թէնքի յունական հաստատու-
թեանց ու քեռուրդայն տրուի :

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼԲ

Ռուսիոյ ելմտական նախարար-
ութեան պաշտօնական լիճակագրու-
թեան կ'իմացուի թէ՛ Ռուսիոյ մէջ
481,120 արտ կայ ծխախոտի համար,
և միջին հաշուով՝ 3 միլիոն 932 հա-
զար բուս ծխախոտ կ'արտադրեն :
— Ռուսիոյ ծխախոտի Բէֆի Մարտ
ամսոյ հասցիքը՝ 183 հազար լիւրա ե-
ղեր է :
— Ալիանա Ֆրանսիոյ ընկերութեան
ընդհանուր ժողովոյ մէջ, անցեալ կիւ-
րակէ, տեղեկութիւն տրուեց թէ՛
անցեալ տարի 960 լիւրա հասցիք, 304
լիւրա ծխախոտ եղած, 70 ոսկի գրեթե,
26 ոսկի գրական պիտոյից, և 457 ոս-
կի Կ.Պոլսոյ կրթական հաստատութեանց
տրուած է :
— Եգիպտոսի անցեալ տարի 15 մի-
լիոն 730 հազար լիւրայ արտադրութիւն,
և 15 միլիոն 245 հազար լիւրայի ներա-
ծութիւն ունեցեր է : Նախորդ տարւոյ
վիճակին հետ լրացողամամբ՝ ներածու-
թիւնը 1 միլիոն 133 հազար լիւրա ա-
ւելի եղեր է, իսկ արտադրութիւնը 1
միլիոն 36 հազար լիւրա պակաս :
— Պետրասպոլի աստիճանական ու
արհեստական լրացրէն կ'իմացուի թէ՛
Ռուսիոյ անցեալ տարի 729 միլիոն 565
հազար բուլղար արտադրութիւն, և 523
միլիոն 288 հազար բուլղարի ներածու-
թիւնը անցեալ է :
— Անգլիոյ կառավարութիւնը, Հա-
րաւ Ափրիկէի պատերազմին սկիզբէն
մինչև ցարդ՝ 5 միլիոն 575 միլիոն
ֆրանք ծախք ըրած է :
— Իգլիկի ու չըվակայի մէջ հաս-
տատուել արտադրական ընկերու-
թեանց գործակալ (չորեկէ), տարւոյս
սկիզբէն մինչև ամսոյս սկիզբը, 1600
անգլիական լիւրա վճարեր են :
— Անգլիոյ լոկալիզալ աշխարհի
հանքածուխին մէկ երրորդը կ'արտա-
դրէ :
— Հարաւային Ափրիկէի մէջ Պեթ-
ները, տարւոյս սկիզբէն մինչև նախորդ
ամսոյ վերջը, 5883 մարդ կորսնցուցե-
ր են մահուամբ, վիրաւորմամբ, գերու-
թեամբ ու անձնատուութեամբ :
— Ամերիկայի միլիարատնոցներէն
106 հոգի՝ տարին, 123 միլիոն 597 հա-
զար ֆրանք կարգաւորական տուրք կը
վճարեն : Այս գումարին վրայ ծանո-
թութիւն հրատարակած է Նիւ Եորքի
կարգաւորական տրոց վարչութիւնը : Ա-
մենէն աւելի տուրք վճարող Վան-
տըրպիլթի ընտանիքն է : 25 միլիոն
ֆրանքի չափ կը վճարէ . . . :
— Միացեալ Նահանգաց հանրա-
պետութիւնն ունի արդ 197 մարտա-
նուս, զանազան կարգերէ, մեծ ու
փոքր, բայց յատկապէս կարգեալ մաս-
նախմբի մը միջոցաւ քննուելի հաստատ-
ուել է թէ՛ պատերազմի ժամանակ
միայն 47 կը կրնայ օգտակար ըլլալ :

× × × Մոռացիւն մը մեռեր է
այս օրերս Փարիզի մէջ, 80 տարեկան
հասակի մէջ, Հայր Ժիրֆէլ անունով
Փարիզի մեծ փողոցներուն վրայ կը
մտնայ, օրը 5-10-20 փարայի հայ կու-
տէ եղեր, բայց վերջին օրերը այնպիսի
ալիւտակ սկսեցին, Անթիօթիկէն մարեր
ինկեր, և հիւանդանոց փոխադրուելէ
քանի մը ժամ ետքը մեռեր է : Այս
մարդուն վրայէն 10,000 ֆրանքէ ա-
ւելի դրամատուն ու ոսկի դրամ գրա-
նուել է, և Սպանիոյ մէջ ալ բաւա-
կան հասութեան կարգած մը ունի ե-
ղեր :
— Ամեն կողմ դարձող քննարկա-
նը շինուել է մօտերս Ամերիկայի մէջ՝
Հաստատուն կը մնայ տեղը, բայց դի-
քը կը փոխէ : Ինչպէս՝ գէյ ի հարա-
կող գիւղերէ մէկ ժամու մէջ գէյ ի
հիւսիս կը դառնայ : Ամերիկայի երկ-
րաշարի մը հնարած այս տան սենեակ-
ներն ալ կը շարժին : Ստորին յարկը
գտնուած մեքենայի մը միջոցաւ՝ ուղ-
ուած դիքը կը տրուի սենեակներուն :
Տան ահարկ երբ չուգէ առաւօտան ա-
րեւը, իսկին կը շարժէ մեքենաները -
կը դառնան սենեակները և ետեւը կը
մնայ արեւը : Վերջապէս՝ տան ամբողջ
դիքը՝ գէյ ի հիւսիս, գէյ ի հարաւ
դարձուել կարելի է, եթէ ուղուի :
— 23 յարկով տուն մը շինել տուե-
լէ՝ հարաւածանով միլիարատնոր Պ. Բար-
նէկի ընկեր Պ. Ֆրիք, որուն արտա-
քին ու ներքին փառաւոր կազմուած-
քին նմանը չկայ եղեր բովանդակ Ա-
մերիկայի մէջ, 60 միլիոն ֆրանք ծախ-
քեր է : Տան շրջակայ գետններն ալ
գնեց է, որպէսզի ուրիշները չենք չը
կատուցանեն :
— Զարմանալի կտակ մը ըրած է
ի հունգարիա նուագաժողովեան սիրա-
հար Բէլլիոյ անուն անձ մը, որ մօ-
տերս մեռեր է : Բոլոր հարստութիւնը
կտակեց է նուագաժողով ընկերու-
թեան : Իբրեւ յաւելուած կտակագրին
պատուիրեց է « Գերեզմանատան մէջ
անտաքի գնել քանդակ, և եթէ 2400
ֆրանքի տուող չըլլայ՝ շարժականոր ը-
նել, որովհետեւ, ըսեր է, ես այդչափ
գրամ տուած եմ » :
— Միսիսիսի օգնականութեան ջա-
նագրովներ կ'ըսէ են այս օրերս, բայց՝
իբրեւ հետաքրքրական ինչ՝ լսել պէտք
է : Անգլիական լրագիր մը հրատարա-
կեց է թէ՛ ծխախոտը տարափոխիկ հի-
ւանդութեանց ժամանակ օգտակար
կ'ըլլայ, տարափոխման արդիւք ըլլա-
լով : Այս գաղափարն 50 տարի առաջ
հրատարակուած է, բայց ընդունուած չէ
զանազան ընդդիմադիր դիտողութիւն-
ներով ու աստիճաններով : Օգտա-
կարութիւնը շատագոյնողներուն մէկն
այ Պրիսթլի քաղաքի բնիկներն են, և
որ կը պնդէ թէ՛ քաղաքին ծխա-
խոտի գործարանները շատ աղտոտի ու
անօգտակար կը գտնուին, բայց գոր-
ծաւորաց ամենէն ալ 50 տարի է ի վեր
տարափոխիկ հիւանդութիւնները բոլոր-
ովին ազատ կ'ապրին Միսիսիսի մոլի
անձ մ'ալ կը յայտարարէ թէ՛ Լոնտոնի
ու Լիվերքուլի մէջ ծխողներէն ոչ ոք
հիւանդացած չէ ծաղկախտէ 50 տա-
րիէ ի վեր : Ուրիշ անգլիացի մ'ալ
կը հնչակէ թէ՛ ծխախոտը շատ մը հի-
ւանդութեանց դէմ գեղ է, և կը պատ-
ուիրէ՝ տարափոխիկ հիւանդութեանց
ատեն սենեակին մէջ մաս մը ծխախոտ
այրել և առատօրէն չնչել : — Ինչպէս
ընէք՝ պէտք է՝ իբրեւ հետաքրքրական
ինչ լսել այս արտառոց շատագոյնու-
թիւնները :
× × × ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՄԲԵՐ
— Արդարութիւնը՝ մարդկային ըն-
կերութեան չէնքին հիմն է :
— Երբ չաղարկութիւնը տան մը գոր-
նէն ներս կը մտնէ, խաղաղութիւնը
պատահանէ կ'ընէ կ'երթայ :
— Ստալսոյը հաստատութիւնը՝ ճը-
մարտապիս կը գտնուի :
— Աղմուկային մարդը՝ անթերի կը
կատարէ իւր խտտումն, իբրեւ անթերի
տակի պարտաւորութիւն :
— Զանգարթի՝ ընդհանրապէս միջ-
բնակութիւնն կը ծնի :
— Մեծ բարեկարգութիւն է ընտիր
ու անկողն լաթիկամիներ ունենալ :
— Արդարութիւն չէ՝ արտաքինով
դատել մարդը, այլ հարկ է դիտել
ներքինը :

— Վաս է այն մարդը, որ նա-
խանձու համար կ'աղէ սպաննել իրա-
ւունքը, անտեսել արքանիքը և ուրա-
նալ սխալմունքը :
ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ
ԿԱՌՆԱՐԱՆ ԵՒ ԿԱՌՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ
Փոխադրութեան ազդեցութիւնը
— Հեռու տեղեր փոխադրուող կաթիլ-
փոխադրութեան տան, որքան ալ
խնամք տարուի, կաթիլ փոխադրու-
լով կաթիլին թիւում ալ կը կազմէ և
կը մաճնաւոր : Հետեւաբար քաղա-
քի մօտ եղող արտադրարաններու մէջ
մնանող կովերուն կաթը, հեռաւոր
արտադրութեան մէջ մնանող քաղաք
տարուող կովերուն կաթէն ալիկ
կ'ըլլայ, և դուռնէ դուռ պտրտող
կաթնալաճառներուն առաջին տու-
ներու յաճախորդներուն տուած
կաթերուն տեսակը, վերջին յա-
ճախորդներուն տուած կաթէն լաւ
է : Մի քանի տեղեր կովերը կ'ըն-
լու համար՝ արտադրարանէ ազա-
րակ կը տանին : Հայկալի կուսա-
կալութեան տակ գտնուող Սէվի-
տիցի կողմերը թիւքմէն ցեղէն
եղող կաթնաւոր կովերը, քաղաք-
ներու մէջ փողոցէ փողոց պտրտ-
յունքով, ուղուած ժամանակ կը
կ'ընեն. մինչև իսկ այս ցեղին պատ-
կանող կովերու իւրօտ ծիծերուն
մէկ ծայրը վիզէն անցնելով, միւս
ծայրն ալ իր ետեւի կողմը կը կա-
պեն և վրան ալ մեծ զենակով մը
կը գոցեն, որպէսզի աչքի չգայ(«) :
Այսպէս կաթ կ'ընելով ծախելու մէջ
այնքան փնտս մը չ'կայ թէ՛ քայց
տան տեղեր կ'ընուած կաթը պղնձ
ձեպ առնանքու մէջ լեցնելով, և
կենդանիներուն բեռնակով՝ քա-
ղաք կը փոխադրեն որ ցաւալի է :
Եւրոպոյ մէջ՝ կաթը հեռու տեղեր
փոխադրելու ժամանակ, տակն ու
վրայ չ'ըլլալու համար, յատուկ ա-
մաններու մէջ լեցնելով, մասնա-
ւոր սայլերու վրայ կը բեռնեն :
Կաթին փոխադրութեան կերպերը
— Կաթը՝ փոխադրուլ շատ մը վիճակ-
ներ կ'առնու. ջրոտ, լեղի, կալուն,
թթու, կարմիր, կապոյտ և գեղին
կ'ըլլայ : Զրտ կաթը կապոյտակ է-
րիչ սեր և պանիր կը պարունակէ,
և իւր մէջը աչքաւ շատ կը գրտ-
նուի : Այս վիճակը՝ խնամ ժա-
մանակներ կանաչ կեր և այտուցա-
ւոր արմատ, և գարնելուամբ ու
գինեւտան շանչեր ուտելէ ու կովե-
րուն տակարարութիւնն ու հիւանդու-
թիւններէն յառաջ կուգայ : —
Կաթին լեղիւթիւնը մի քանի կեն-
դանիներու քով մերթ ընդ մերթ
կ'երեւի. երբեմն քանի մը շաբաթ
և երբեմն ալ քանի մը օր կը տե-
ւէ : Կաթին լեղիւթիւնը՝ մոռնուի-
մարտողական գործարանին մէջ թիւ-
ուելէն, և մասնաւորաբար՝ լեար-
դի հիւանդութիւնէ յառաջ կու-
գայ : Պատճառն ալ՝ մաղձին (էօս)
մէկ մասը արիւնին, և արիւնէն ալ
կաթին փոխադրուիլն է : Կաթին
կալութիւնը՝ պաղելէ յետոյ յայտ-
նի կ'ըլլայ : Կալուն, անհամ կ'ըլ-
լայ. շատ քիչ սեր կը կապէ. կու-
րագ գոտարարութեամբ կը կազմը-
ուի. մէկ ամանէ միւս աման փո-
խադրուելու տան, առաջին ամա-
նին եղերքներուն փակելով կը մը-
նայ : Այս կալութիւնը երունգի հի-
ւանդութեան, գէշ, աւրուած,
փտած և ժամեւտած կերէն,
ցաւին համար կովին ունեցած ջերմ
փափաքէն յառաջ կուգայ : Ասկէ
ըտմ, կաթնամանները անմաքուր

եղած ատեն կաթը կը կալն և կը
մաճնաւոր : — Կաթին թթուութիւնն
ալ անմաքուրութեան յառաջ կուգայ :
Ասկէ զատ՝ կաթը երբեմն կալին
ծիծին մէջ կը թթուի և կը մաճնա-
ւոր : Կաթին թթուած ըլլալն ու
չ'ըլլալը հասկնալու համար՝ մաս մը
թթուութի մէջ կը գրտուի եթէ թու-
թը կարմիր, կաթին թթուութիւնը
մաճնաւորու մօտ ըլլալը կը հաս-
կըցուի. այս ատեն քիչ մը պիզա-
պոնար sp առն կը խառնուի : Փո-
թորկալից օգերը կաթին թթուի-
լը կը գերացնեն : Դժուարամար-
տութիւնը, թթուած մոռնուի և
կենդանիներուն վրայ արեւին ազ-
դեցութիւնը թթուութեան պատ-
ճառ տալը կը պատմուի : Թթու-
ուած կաթ պարունակող փայտեայ
ամանի մը մէջ եթէ դարձեալ կաթ
գրտուի, այդ կաթն ալ կը թթուի :
Ասկէ զատ՝ եթէ կալուն կաթը
թարմ կաթին հետ խառնուի՝ այն
ալ կ'արէ : Բուսարաններուն փո-
ղովղական լեղուով փրփրիմ (սէ-
միլ օթը) անուանած խոտը՝ երկու
տարուան, հոլին վրայ պաւկած,
ճերմակ, երկայնիկ, հաստ, որ-
ւուն և կալուն բոյս մ'է. բունը՝
8 - 11 մատ ըլլալով, ամրան մէջ
մէկ կամ երկու մանիշակաղն ծա-
ղիկ կը բանայ, ճախճախուտ և ցե-
խոտ արտադրարաններու մէջ կը գրտ-
նուի : Այս բոյսին փնտսը շատոնց
ճանչցուած է : Լաբոնիոյ մէջ՝ իւ-
ները այս բոյսով մաղերնին կը փայ-
լեցնեն, և Բէնի եղերքներուն կա-
թը մաճնուի փոխելու համար իբր
մակարդ (մայի) կը գործածեն : —
Տորոնաներկ ուտող կովերուն կա-
թը թէ՛ քիչ կալոյն կ'ըլլայ, բայց
այս վիճակը կաթին աւրուած ըլ-
լալը շնորհակեր է Գէշ, աւրուած,
չէկ կաթը փենայ (չէգալի) կա-
ղանան (սիւթիլի) շոճի, կընձ-
նի և կաղամանի ծիւր ուտող կու-
վերուն քով յառաջ կուգայ : Ծիծի
բորբոքումէն և կենդանիներու դէմ
գէշ վարմունքէն, կամ պէտքէն
աւելի միշտ կ'ընուին այս չէկութիւ-
նը յառաջ կուգայ : — Կիւմմէն 24
կամ 48 ժամ ետքը, կաթին վր

ծագելու ատեն ամեն 500 տրամ կաթին 30 տրամ քաղցրի թրթուռու (սախտ սաթի) է թէ դրուելի, կապույտ բիծերը կտրուելէ զատ, սերն ալ կաթին վրայ դիւրութեամբ կը հաւաքուի, կ'ըսեն:

Կարնտու կովին արդիւնքը. —

Եւրոպայի մէջ եղած փորձն հետեւեալն է: Կով մը ծնելէ յետոյ՝

Առաջին	60 օրուան մէջ 10 քաշ
Անոր յաջորդողը	90 » » 8 »
» » » »	60 » » 6 »
» » » »	30 » » 4 »
» » » »	40 » » 3 » կաթ

Կուտայ: Այս հաշուով՝ 280 օրուան արդիւնքը 1920 քաշ կ'ըլլայ: Միջին հաշուով՝ առաւելագոյն ստացուած կաթը 2489, և նուազագոյնը՝ 1664 քաշ է: Կարգ մը կովերու ի մէջ այլոց, Համպուր-ժուպի ցեղէն երկու և օրական 90 քաշ կանաչ, և ձմեռը 22,3 քաշ կարող սնանող կով մը տարեկան արդիւնքը 3900 քաշի կը հասնի: Հոլանտայի կովերը 17 քաշ կարող կը սնանին, բայց միջին հաշուով՝ 3247 քաշ կաթ կուտան. երբեմն ալ ծնելէ յետոյ օրական 24 քաշ կաթ կը կտուի: 400 քաշ կար կամ անոր մէջ գտնուող նիւթը պարունակող ուրիշ սննդեղէնը լաւ կով մը 44 քաշ կաթ յառաջ կը բերէ թէև, բայց ասիկա ամէն կովի համար հաւատարմ չ'ընտրուլ, որովհետեւ 100 քաշ խոտ սըր-ուող լաւ կովէ մը այնքան կաթ առնել թէև կարելի է, բայց ասի դէշ և կաթ չ'ուտող կովերուն համար ճիշդ չ'ընտրուլ:

Ս. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ
Երկրագործ

ՎԵՊ ՍԸ

ՄԱՅՐԱԿԱՆ
ԳՈՒԹԸ

Գաղղիոյ Նորմանտայի եղբորը գիւղական մը մէջ բնակեալ տիկին Պատուան բաւական հարուստ էր: Հայրը՝ որ Նորմանտայի մէջ հարուստ ագարակատէր մ'էր, մեռած՝ և տիկին Պատուանի ու անոր ամուսնոյն բարեկեցութիւնը ապահովող հարստութիւն մը թողած էր: Սակայն ամուսինը՝ այս հարստութեան տիրանալէ 10-12 տարի ետքը մեռաւ, և տիկինը այրիացաւ մնաց իւր միակ որդւոյն Լուիի հետ, որ 10-12 տարեկան էր:

Լուի երբ դէպ ի ամուսնական հասակը բարձրացաւ, մայրը հաստատապէս որոշեց՝ դնել ամուսնացընել մեղմակայ հարուստ ագարակատէրը մէկուն աղջկան հետ, և այդպէս ընդարձակել տունը. բայց Լուի ի դերե հանեց մօրը տալիս իր զինքը, և մօրը ըրած որոշումը, և հարուստէն չ'ընել անոր բոլոր աւելնկալութիւնները: Լուի սիրտը տուաւ աշխարհի վրայ ծառայողուն միակ չունեցող ամուսնացեալ ճիւղ-նորսի մը աղջկան, և առաջագործեց ամուսնանալ անոր հետ: Մայրը սկսաւ դիմադրել որդւոյն այս առաջադրութեան ու բայճանաց հազարաւոր առարկութիւններով շանայ համարել, խօսեցաւ իւր մայրական իրաւանց վրայ, բայց չյաշտեցաւ, և վերջապէս նկատելով որ Լուի անդրդուելի կը մնայ, և ձկնորսին աղջկան հետ պիտի ամուսնանայ, ըսաւ անոր.

— Ես ամէն ջանք ու ճիգ թափեցի՝ զքեզ դիտաւորութեանդ հետ կեցընելու համար. սակայն դու

անխախտ մնացիր յամուսնութեամբ. ա՛հ. ձկնորսին աղջիկը, բայց մի քանի թէ արտահետ մայր ունիս աշխարհի վրայ. ինչէ՞ դանկ միակ մի յոտար մինչև մահա:

Մայր ու որդի այսպէս բաժնուելէ ետքը՝ ձկնորսին աղջկան հետ Լուիի ամուսնական արարողութիւնը կատարուեցաւ:

Տիկին Պատուան հաստատուն մնաց իւր յայտարարութեան վրայ: Չէր նայեր որդւոյն երեսը. կարեւորութիւն էր տար անոր կնոջ, աղջկանաց, և անոր հետգնեալ ունեցած զաւակաց. միայնակ կը շարունակէր իւր սովորական կեանքը:

Լուի սկսաւ երթալ ձկնորսութիւն ընել աներոյն հետ: Սակայն դիւրին էր՝ այսպիսի սակաւաշահ գործով մը հայրնայելը ընտանեաց պէտքերը. շատ նեղութիւն կը կըրէր, բայց համբերութեամբ ու ան-տրտունջ կը հանդուրժէր՝ կնոջն ու զաւակացը վրայ ունեցած սիրոյն համար: Երբ ծովուն այիքնեւրէն, մահաւան վտանգներէ անտը կը վերադառնար, և գեղեցիկ ամուսինը փորձել զաւակներուն ընդ առաջ կը վազէր խոյտանօք, Լուի կը մոռնար ամէն նեղութիւն, ամէն տառապանք, և իւր առջև կը բացուէր կը պարտուէր սիրուն աշխարհի մը:

Այսպէս անցան 4-5 տարիներ ալ: Լուի կիրակի օրերը երբ ամուսնոյն հետ եկեղեցի կ'երթար և մօրը կը պատահէր, որդիական պարտաւորութիւնը կը կատարէր կը բարեւէր մեծարանօք, բայց մայրը՝ սխալաբանութեամբ՝ ամենափոքր նայեալ միակ կը խնայէր, և հարսին ու թոռներուն երեսն անգամ նայելու չէր զիջանք:

Վերջապէս ձկնորսին օր մը սոսկալի փոթորիկ մը բռնաւ: Բաժնի կը սուլէր՝ գիւղին բնակարաններն ի հիմանց քանդուելու ու զոհու-թեամբ: Ծովուն ընդհանրապէս այիք-ները կը խուժէին կը հարուստէնի քարածայրներն, որոց վրայ հաստատուած էր գիւղական Աճ ու սար-ստի տիրած էր բոլոր գիւղական մէջ, որոց բնակչաց մեծագոյն մասն ձկնորս էին: Եւ աւելի՛ մեծ էր այն ընտանեաց սարսափն, որ ծովու վրայ եղբայր, ամուսին, զաւակ ու նեղին:

Յայնժամ տիկին Պատուան ալ յուզուած էր իւր տան մէջ: Սպասուէին Անէլի՝ որ պատահանին ետեւէն կատալի ծովը կը գիւտէր անկառօց, յանկարծ դարձաւ գոչեց:

— Ո՛հ, ի՞նչ օգ է. ո՛րչափ սաստիկ փոթորիկ է. արդեօք ըս-նի՞ մարդիկ վտանգի մէջ կը գըտնուին: . . .

— Լուի՛ աղջիկ, դոյ՛ն բերու-նըդ. անգամ մ'ալ մի՛ ըսեր այդ խօսքը, ըսաւ տիկին Պատուան:

Եւ այս տագնապալի խօսքն տը-տաբերելէ ետքը՝ սրտին անձկու-թիւնը փարատելու դիտամբ, գործ մը առաւ, պատուհանին առջև դը-նաց: Սպասուէին՝ որ տիրուհին առջև ոտքի վրայ կանգնած էր, տեսնելով փոթորիկին ահաւոր ա-ղէտները, չ'ըրցաւ զսպել ինքնին, և դարձեալ խօսեցաւ.

— Ա՛հ, ահա կործանեցաւ Պ. Պէրթրանի ծինեղըդ. Պ. Գոնչայի երգիքին մէկ կտորը կախուած է. տե՛ս, տիկին, շատ մարդիկ դէպ ի ծովեղերը կ'ընեն. արդեօք ի՞նչ

վտանգ պատահեցաւ. ևս մինչև ցարդ տեսած չեմ՝ այնչափ սոսկալի փոթորիկ:

Արդարեւ փոթորիկը դուրսը ծա-նըր աղէտներ, աւերներ կը գործէր. կըմնորներ կը թռչէին, ա-յակները ջարդակոտոր կ'ըլլային. տարակոյտ չկար թէ՛ ծովուն վրայ բազմութիւն նստեր կը խորտակէին անդնդասոյց կ'ըլլային:

Տիկին Պատուան վերջապէս ե-լաւ տեղէն, և սպասուէին մօտե-նայով ըսաւ.

— Աղջիկ, որովհետեւ դու այս-չափ հոգ կը տանիս, աղէ՛, հազի՛ր հօշիւներդ, և ի՞նչի՛ր ծովեղերը՝ տեղեկութիւն ա՛ւ:

Սպասուէին մեկնելու ատեն, տիկինը պատուիրեց որ շուտ վերա-դառնայ հազորդէ իրեն ինչ որ ի-մանայ: Սպասուէին մեկնելէն ետ-քը՝ տիկին Պատուանի տագնապն աւելցաւ. սենեակին մէջ թափա-ռիլ սկսաւ. աչքերը սոսկումով ըս-կըսան բաներ որոնց չուրջը: Երբեմն այդ սենեակին մէջ զաւակը ծնած անած էր. այդ սենեակին մէջ պահած էր որդւոյն բոլոր տղայա-կան դոյքը. անդ յանկարծ աչքին դաւաւ որդւոյն փոքրիկ մահճակա-լը՝ երեսակայեց թէ՛ այդ մահճա-կային մէջ հազար նալանքով մեծ-ցուցած հագնատուն յայնժամ ա-հաւոր փոթորիկն ընդհանրապէս բարձ-րացուցած ունեցուցած այիքներուն զո՛հ եղած է. կաղցացաւ սիրտը՝ որ խօսեցած քաղցած էր որդ-ւոյն ամուսնութեան վրայ. անհամ-բեր կը սղոյտէր որդւոյն վրայ տեղե-կութեան: Վերջապէս տեսնելով որ սպասուէին կ'ուշանայ, վերադառն-աւ փոքր ցատկեց: Երբ ծովե-ղերը տանող ճանապարհին ան-կեղծը կը մոտէր, բանի մը ձգ-նորոց պատահեցաւ, որոց գոհոտ-ներէն ջար կը հոսէր, և որոց ե-րեսներն ու աչքերն արկնուլ թաթ-խուած էին:

— Ի՞նչպէս, ծովուն վրայ գըտ-նուորները վերադարձան, հա-րցուց:

Չ'ընտրաց մէկը՝ ընկերներուն անխաղաղութիւն մը ընելէ ետքը պատասխանեց.

— Այո՛.

Տիկին Պատուան՝ այս պատաս-խանին վրայ՝ սկսաւ տնայտեղել դէպ ի ծովեղերը: Չ'ընտրաց մի-յարեց ծովը ցուցնելով.

— Տե՛ս, տիկին, դուք ո՛ր կ'երթաք.

(Արդիւնք տալիստեղծ) Ի՞նչ օգուտ պիտի ըլլայ երթալդ. օդը շատ դէշ է. վերադարձէք ձեր տունը, մեք հասկցանք. այլ ևս երկիւղի՛ տագնապի բան չկայ.

— Ամենքդ ալ եկա՛ք.

— Երգում ըրէ՛.

— Բայց ինչո՞ւ կը տառապիս.

ապահով տեղ մը գացած ապա-տանած են այն ձկնորսներն, որ չեն կրցած գալ մեր ծովեղերը:

Տիկինը այս ծանօթութեան վը-րայ ալ չ'անդադրեցաւ. ճամբան շարունակելու շարժումներ ըրաւ, բայց ձկնորսը դարձեալ արգիւնց: Յայնժամ գէմն ելաւ սպասուէին բոլորովին այլ յայտէ եղած, և ը-սաւ.

— Ո՛հ, Տիկին, ո՛հ, դարձէ՛ք, մի՛ երթաք եղբերը:

Տիկինը գոյնը նետեց. աչքե-րը խաւարեցան. սպասուէին թե-

ւր մոտ, որպէս զի չ'ընայ. ախ-ռաները կը ճանկալ գոչեց.

— Յանցանքն ի՛նչ է. ևս պատճառ եղա՛յ:

Չ'ընտրանքն ուղեցին՝ զանի մեր-ձակայ տուն մը տանիլ, բայց մե-րժեց և ըսաւ.

— Ես անպատճառ պիտի տես-նեմ զանոնք:

Որդւոյն տունը դնաց սպասու-էին հետ: Այդ տունը՝ ուր ուրիշ ձկնորսաց առնելու մէջ գտնուած ամենապիտանի կարասիքը միայն կային, տարապայման մաքրու-թեամբ կը փայլէր: Չուտկին կնոջ տակաւին երկու օրէ ի վեր եղած էր որդեծնութեան անկողին. խեղճը սաստիկ տագնապէն չ'իջեց չը-ռարած էր. արտասուակց աչքով կը պատէր մօրը վերադարձին, որ ծովեղերն ի՞նչա՞ն էր տեղեկութեան համար: Խեղճը, երբ տեսաւ կե-տը, տիկին Պատուանի ներս մըտ-նելը, տիկին, ըսելով՝ ընդ առաջ վաղեց:

Տիկինը, ո՛հ, աղջիկ, ըսելով՝ թեկերը բացաւ անոր, և երբ թաթ-նեղը կուրծքին վրայ սեղմեց:

Եւ ահա այս ատեն փոքրէն շատ մը ձայներ լսուեցան, բայց ո՛չ արարութեան, այլ ուրախութեան ձայներ:

Յանկարծ բացուեցան տանը դռները: Լուի դուռն սկսին վրայ երեւցաւ բարեկամներն ու նոյն-կաններն չ'ընդապառաւ:

Լուիի ամուսինը առաջ վաղեց խայտանօք. փոքրիկ տղային ալ ցատկուտելով վաղեցին դէպ ի ի-րենց հայրն: Միայն տիկին Պատուան արձանացած կանգնած էր: Լուի մայրը տեսնելուն պէս՝ գլխովը մէկ կալմ նետեց, և ո՛հ, մայրիկ, պատալով՝ երբ դէպ ի մայրը կը վաղէր, ան ալ հարկադրեցաւ տա-րածել բաղնիքները, և կուրծքին վրայ սեղմել ուղեհատուն, խոտա-նալով ուխտելով՝ այնուհետ ի միայն բնակիլ որդւոյն, հայրին ու թոռանցն հետ: Եւ երջանու-թիւնը տիրեց տան մէջ:

ՄԵԶՊՈՒՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԳԻՆԵՐՈՒԿ ԵՒ ՅԵՐԵՄԻԱՍ
Գատը գիւղ, Մեծիկառայ, Բիգայի
փողոց, թիւ 16
ՄԱՆԿԱՊԱՏԵՋ ԵՒ ՆԱԽԱԳԱՐԱՆ ԵՐԱՍԽ
ՈՒՍՈՒՄՆԱԲԱՆ ՄԻԱՅՆ ԱՂՋԱՆՑՆ

Վարժարանին 38րդ տարեշրջանը կ'սկսէ Մայիս 1, Իշ. օր:

Գործնական եղանակաւ և դիւրու-սոյց մեթոտներով կ'աւանդուին, գի-տութիւններէ զատ, Հայ. Յիւն. Անգլ. և Թուրք. լեզուները, նաեւ ձեռ-արուեստ և երաժշտութիւն ձայնա-կան ու գործիական: Մասնաւոր հո-գածութիւն՝ աշակերտաց մէջ լաւ նը-կարագրի կազմութեան և բարեկրթու-թեան Գիշերօթիկները կը վաղեկն ըն-տանկան կատարուլ խնամք և հան-դըտաւէտութիւն՝ առողջապահիկ պայ-մաններու մէջ: Յիւն. յիւն. խօսակցու-թեան վարժութեան մեծ փոյթ կը տարուի:

ԳԱՒԱՌՆԵՐԷՆ, վարժուհի խըն-դերը միանգամ ընդ միշտ լուծեալ համար, գաւառական վարժութիւնը կարող են մէկ մէկ ուղիով աղջիկ դը-կել այս վարժարան, որպէս զի հոն դաստիարակուելով և իբր վարժուհի պատրաստուելով՝ դառնան իրենց ծը-նեղավայրը և ծառային կրթական գործին:

Բանակցութեան համար դիմել առ Յ. Գ. ՓԱՆԱԳԱՆԵԱՆ, Տեսուչ վար-ժարանին:

ՏՊԱՐԱՆ
ՍԱՐԸԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ

4. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՋԱՏԵՍԻ ԹԻԻ 38
ձշկութիւն, մարտիրոս եւ արագու-թիւն նշանաբանն է Սարքեան եւ ԸՆԿ. Տպարանին

Սարքեան եւ ԸՆԿ. Տպարանը կը տպագրէ բոլորովին ՆՈՐ տառերով թուրքերէն, Հայերէն, Յիւն. յիւն. ձայնեղներ, Լրագրեր եւ Տեսարաններ: Կարգեալն է ԸՆԿ. Տպարանը կը տպուի վաճառականական հաշուեցոյ-ցի, նամակագրութեան, հասցէներ, հարսանեաց հրաւիրագրեր, տոմսեր, այցեքարտեր, մասագրեր եւն. եւն. Սարքեան եւ ԸՆԿ. Տպարանը ուղ-ղակի կը թղթակցի դաւաններու հետ տպագրական բոլոր գործերու համար, գիրքերու տպագրութեան արտօնու-թիւններն ալ Մէարիֆէն տանելու պա-մանաւ:

Տպարանի գիւղող բոլոր յաճախորդ-ը կը յոտանեք որ գո՛հ մնան:

ԱՌՁԵՆԻ
ՆԱՄԱԿԱՆԻ

Պարունակարան. — Նոր տարւոյ և անուան տնի նամակներ. — Ու-ղերճք. — Ցաւակցականք. — Յանձ-նարարականք. — Գործի նամակներ. — Կտակներ. — Աղերարարք. — Վկայագրեր. — Ընտանեկան նամակ-ներ. — Տոմսակներ. — Գրագիտաց նամակներ: — Յօրինեց Ս. Գափա-մաճեան: — Բ. Տպագրութիւն: — Գին 3 զրուշ:

ԳՕԼԷԲՍԻՈՆԻ ՓՈԼԼԷՐ

Մարտիրոս ԷՖ. Արայճեան, հան-րածանով վաճառական նամակագրոյմի, ամեն տեսակ փութիւն, մանաւանդ հին և նոր թրքական և տեղական եւրո-պականներ՝ կը գտնուի արագուցիկ գինե-րով, եւ միանգամայն ամեն տեսակ հին փութիւն կը վաճառէ դիւրամապե-լի գիներով:

Հասցէ՝
Լայպիպ, Տիւրք-Խան, 4. Պոլիս

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂԱՆԱՏԻ ՀՈՂԻՈՒՐԷՆ
Լեւոդի, ստամոքսի և աղիքնե-րու ամեն տեսակ անխաղաղութեանց հա-մար խիստ ընտիր է սոյն թղթաւոր, և ամեն ջգային տկարութեան, ուժա-թափութեան և տիրութեան համար, կը ջնջէ և անհետ կ'ընէ ամեն տեսակ անխաղաղութեանց հետքերը: Սրտի և երկկական վրայ օգտակար ազդե-ցութիւն մը ունի. այլուք մաքրելով նորա խանդարեալ վիճակը կը կանո-նաւորէ, և գրգռելով կենսական ուր-ժարանները կը զօրացնէ: Իւր դեղա-կան մեծ ազդեցութեամբ արտախա-նութիւն, կծուութիւն, մաղձային հի-ւանդութիւններ, որովայնի մէջ լըց-ուած կաղեր, գլխի ցաւեր կը վանէ, մարտիրոսութիւնը կը չափաւորէ, և մար-մինը մաքրուելով բոլոր այն ազդեցու-թիւններէ, որ շատ անգամ դժբաղան-հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կ'ը-լան, առողջ՝ ուժեղ և բնական դիւ-րը կը գտնուի:

ONCUEHT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՂԻՈՒՐԷՆ
Մորթային հիւանդութիւն և վէրք-րութեան մասին ունեցած պայտածու-կան յատկութեանցը չի հաւատարկը-նաւ ուրիշ գեղ մը: Գին կամ սոք թո-նաւոր վերքեր, ունեցը, քաղցիկ (ցլիկիկեկ), սրտնից և ստանց վէր-քեր կամ բոլորովին կ'անցնին և կա-կը լաւանան. օգտակար է նա և հար-կուի, հազի, սրտի քարախման, մաս-ւանոր յօդացաւ (եկ) ըստած հիւան-դութեան: Իւր կաղերուրիչ և զօրաւոր ազդեցութեամբ խոյլ (սրքան) հի-ւանդութեան ապականիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը դիմա-դրուէ:

Այս դեղերուն գործածութեան ե-ղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տիկ վրայ, որ կը գտնուի ամեն դեղա-վաճառներու ըով և մասնաւորապէս Պաղէ-Գափա. Թաւ-Խանի կաղմը Գ. Գաւառականի գեղարանը, թիւ 7. Գ. ծախուի:

Աւելի տանկ ուղղող կը հրաւիրուի առ հեղինակն առջիկա Հոլլուայ, Ի Լանսմ Օրօնօրօր փողոց թիւ 533:

ՏԵՐԵՆ ԵՒ ՏԵՐ
Հ. Ս. ԱՂԱՋԱՋԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ս. ՍԱՐԸԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.
Պատւ. Ալի Գաւառականի թիւ 38